

เอกสาร

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “เวียนเทียนวันอัฐมีบูชา เวียนซ้ายหรือเวียนขวาเจ้าคะ”

วันนี้เป็นวันพระ โยมมาที่วัดเพื่อใส่บาตรและถือศีล ได้ยินพระแจ้งว่า วันนี้เป็นวันอัฐมีบูชา มีการเวียนเทียนตอนสองทุ่ม แต่โยมไม่อยากรอรอบดึก เลยว่าจะไปเวียนเทียนตอนเช้าเลย ปรากฏว่าโยมเห็นเขาเวียนซ้าย เลยเข้าไปถามเขาว่า ไม่เวียนขวาหรือคะ

เขาตอบว่า แม่ชีบอกว่าวันนี้วันอัฐมีบูชา ให้เวียนซ้าย

โยมเลยอยากกราบเรียนถามพระคุณเจ้าเรื่องนี้เจ้าคะ

ตอบ : เรื่องอยู่ข้างนอกน่ะนะ มันเข้ามาวัดนี้ได้

เวียนซ้ายหรือเวียนขวานั้นะ โดยธรรมชาติของเรา เราเวียนเทียนเราก็เวียนขวากันทั้งสิ้น แต่คำว่า “เวียนซ้าย” เวียนซ้ายเราก็ไม่เคยได้เห็นเหมือนกัน

แต่ที่เขาบอกว่าเวียนซ้ายโดยที่แม่ชีบอก คำว่า “แม่ชีบอก” พอแม่ชีบอกวันนี้วันอัฐมีบูชา อัฐมีบูชาเขาจะเวียนซ้าย

ไฉนก็เป็นความเห็นของเขา ความเห็นของเขาละ อันนี้เป็นประเพณีวัฒนธรรม ถ้าเป็นประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน

อีกอย่างหนึ่ง ดำเนิน เวลาว่าเป็นดำเนิน พระพุทธเจ้าเสด็จมาที่นั่น พระพุทธเจ้าเสด็จมาที่นี่ ดำเนินในภาคอีสานมีมากมายมหาศาล

คำว่า “ตำนาน” ผู้หลักผู้ใหญ่คนโบราณเขาได้ปลูกตำนานนั้นไว้ แล้วถ้ามันมีสิ่งที่เป็นสิ่งก่อสร้างต่างๆ ว่าเป็นตำนาน เวลาตำนาน ตำนานก็เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ เพื่อความน่าเคารพเชื่อถือ ให้เป็นตำนาน

แล้วถ้าเป็นประเพณี ประเพณีก็เป็นประเพณีท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่นแต่ละประเพณีนะ แม้แต่วันเข้าพรรษาออกพรรษา คูสิ วันเข้าพรรษาทางภาคอีสาน เข้าพรรษาเขาประกวดเทียนเข้าพรรษา เวลาออกพรรษาทางภาคใต้ ภาคใต้เขาออกพรรษานะ เป็นประเพณีชักพระ ชักพระตอนออกพรรษา นี่ไง ประเพณีแต่ละพื้นที่แต่ละภาคก็ไม่เหมือนกัน

คำว่า “ประเพณีท้องถิ่น” แต่ถ้าเป็นประเพณีท้องถิ่นเขาเป็นคุณงามความดีของเขา ทางภาคอีสานนิยมมาก แห่พระเวส พระเวสสันดรเข้าเมือง นี่บารมีสิบทัศขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาแห่พระเวสเขาว่าได้นุญใหญ่เพราะพระเวสสันดรจะเข้าเมือง พอเข้าเมืองแล้วได้มาเป็นกษัตริย์อีกจนหมดอายุขัยไป มาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ

เวลาประเพณีวัฒนธรรมก็เพื่อการสร้างบุญสร้างกุศล ถ้าเป็นการสร้างบุญสร้างกุศลนะ มันเป็นประเพณีวัฒนธรรม แล้วถ้าเป็นประเพณีท้องถิ่นก็เรื่องประเพณีท้องถิ่น

แต่ถ้าเราแบบว่า การเวียนเทียนวิสาขบูชา วิสาขบูชา มาฆบูชา อาสาฬหบูชา ถ้าเป็นสังคม สังคมหรือว่าทางโลกเขาไม่สนใจ

เรื่องนี้มันก็มีอยู่ในพระไตรปิฎก อยู่ในตำราเท่านั้น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา มาฆบูชา เริ่มต้นมาตั้งแต่พระจอมเกล้าฯ พระจอมเกล้าฯ มาพื้นฟู ถ้าพื้นฟู เวลาרבัทพ์จับศึก เวลาแวนแคว้นต่างๆ เป็นเมืองขึ้น โดนกดขี่

คูสิ คูลังกาสิ ลังกาตอนอังกฤษเข้ามาปกครอง ศาสนาพุทธทั้งเกาะเลย เหลือเงรองค์เดียว หมดเกาะเลยนะ มาขอพระจากเมืองไทย สยามวงศ์ สยามวงศ์ไปบวชขึ้นมาเป็นสยามวงศ์อยู่ที่ลังกาทวีป

ลังกาทวีปเป็นดินแดนพระพุทธศาสนาที่ยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่เพราะอะไร ยิ่งใหญ่เพราะพระเจ้าอโศกส่งทั้งลูกมาเผยแผ่ที่ลังกา เลยเป็นความที่เข้มแข็งขึ้นมา ในอินเดียหมดไปแล้ว พอในอินเดียหมดไป เวลาหมดไป หมายความว่า มีข้าศึก มีการทำลายล้างจนศาสนาหมดไป ต้องมาฟื้นฟูเอาในลังกา

ลังกา ลังกาวงศ์ ลังกาวงศ์มาตั้งแต่ต้นครีตวรรษราชขึ้นมาสู่โขทัย แล้วเวลาถึงลังกา ถึงคราวยุคเป็นเมืองขึ้น เมืองขึ้นก็มีลัทธิศาสนาอื่นมาเหยียบย่ำทำลาย ทำลายขึ้นมาจนเหลือสามเถรองค์เดียว แล้วก็ฟื้นฟูขึ้นมาๆ

นี่พูดถึงว่า ถ้ารบทัพจับศึกจนสูญสลายไป ศาสนาหมดสิ้นไป แล้วเวลาฟื้นฟูขึ้นมาๆ ผู้ที่มีอำนาจมาเข้ามาฟื้นฟู วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา เราก็มาเจตตอนี่ แล้วก็ผูกไปเลย ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานมา ๒,๐๐๐ กว่าปี อ้าว! ศาสนาเป็นอย่างนี้... ไม่ใช่

มันล่มสลายไป แต่ละแคว้นแคว้นล่มสลายไปแล้วล่มสลายไปแล้ว แล้วดูสิ ในเมืองไทย พิมพ์พระไตรปิฎกสำเร็จตั้งแต่สมัย ร.๕ เท่านั้นนะ ร.๕ พิมพ์พระไตรปิฎกครบ ๔๕ เล่ม ก่อนหน้านั้นโดนเผาแล้วเผาก็ เผาแล้วเผาก็ จนคอยเก็บตำรับตำราจารึกกันมา กษัตริย์ที่ฉลาด กษัตริย์ที่เป็นพุทธมามกะพยายามฟื้นฟูๆ

นี่พูดถึงว่าเป็นประเพณีวัฒนธรรม ฉะนั้นบอกว่า ถ้าวันอัฐมีบูชาจะเวียนซ้ายหรือเวียนขวา

เวียนซ้ายเวียนขวามันก็เป็นประเพณีวัฒนธรรม ถ้าเป็นประเพณีวัฒนธรรมนะ เราอยู่กับหลวงตามา หลวงตาท่านไม่มี หลวงปู่ท่านก็ไม่มี

การเวียนเทียนมันก็เป็นประเพณีวัฒนธรรมใช่ไหม ใช่ การบูชาพระพุทธเจ้าด้วยดอกไม้ ฐูปเทียนมันเป็นบุญเป็นกุศลทั้งนั้นนะ แต่มันเป็นเรื่องระดับของท่าน ระดับของชาวบ้าน ระดับสังคมประเพณีวัฒนธรรมเพื่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนา เราเห็นแล้วเราชื่นใจไหม

เราชื่นใจนะ เราเห็นประเทศมันมีวัฒนธรรมนะ ประเทศมีคนเชิดชูบูชา เคารพบูชาใน พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราชื่นใจไหม เราชื่นใจ แต่เราทำไหม ไม่ทำ เพราะเราอยู่กับหลวง ตา ท่านไม่ให้ทำ ถ้าเวียนเทียน เราเวียนในหัวใจเลย นั่งสมาธิไป ๓ ค่ำ ตลอดรุ่ง ๓ ค่ำเลย พระ พุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นั่นนะปฏิบัติบูชา

หัวใจที่ยิ่งใหญ่ หัวใจนี้สำคัญมาก

หัวใจที่ยิ่งใหญ่ หัวใจนี้สำคัญมาก เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา อันนั้นมันเป็นความเชื่อ เป็นความเชื่อ เป็นความเคารพความบูชา เป็นการเคารพตนนะ

เวลาคนมาทำบุญๆ เราเห็นว่าเป็นการเคารพตัวเราเอง ถ้าเคารพตัวเราเอง เราจะหา คุณงามความดีเพื่อตัวของเรา ถ้าเคารพเราแล้วเราก็กะพคนอื่นได้ ถ้าเราไม่รู้จักตัวเราเอง เรา ไม่เคารพตัวเราเองเลย เราจะไปเคารพคนอื่นได้อย่างไร

ถ้าเราจะเคารพตัวเราเอง เราจะหาสิ่งที่ดีงามเพื่อให้ตัวของเรา เรามาวัดมาวามา ทำบุญกุศลขึ้นมาด้วยการเคารพตน บังคับให้ตนมาทำ อะไรสิ่งที่เป็นความดีงาม บังคับให้ตน มาทำ ถ้ามันยังไม่อยากทำ บังคับตนให้ทำๆ ทำจนเป็นจริต ทำจนเป็นนิสัย

ความดีที่ยิ่งกว่านี้ยังมีอยู่ ความดีที่ยิ่งกว่านี้ยังมีอยู่ ความดีที่สุดยอดยังมีอยู่

ความดีมันคืออะไร

ความดีของสุขภาพกายที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่แข็งแรง สุขภาพที่แข็งแรง สุขภาพจิต พยายามทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบระงับเข้ามาเป็นสัมมาสมาธิเข้าถึงใจของตน เวลาเข้าถึงใจของตนเป็นสมาธิ

ทุกลัทธิศาสนาก็สอนสมาธิๆ แต่สมาธิในพระพุทธศาสนา คือ สมาธิ ปัญญา สมาธิ เป็นสัมมาสมาธิ พอสัมมาสมาธิคือจิตที่มีกำลัง จิตที่ไม่ส่งออก

จิตที่ไม่ส่งออก ถ้ามีกำลังพอแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา ยกขึ้นสู่วิปัสสนา คือจิตสงบ แล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความจริง ที่ว่าแนวทางสติปัฏฐาน ๔

การประพฤติปฏิบัติแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ในสติปัฏฐาน ๔ มีกาย มีเวทนา มีจิต มี ธรรม

แต่คนที่ภาวนาไม่เป็นนะ “ก็พิจารณากายสิคะ พิจารณาจิตสิคะ”

พิจารณากาย ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ไม่มีสติปัฏฐาน ๔ ในร่างกายไม่มีสติ
ปัฏฐาน ๔ ในเวทนาความเจ็บปวดไม่มีสติปัฏฐาน ๔ ในจิตไม่มีสติปัฏฐาน ๔ ในกายไม่มีสติปัฏ
ฐาน ๔ ไม่มีหรอก ไม่มี ไม่มีเพราะอะไร ไม่มีเพราะว่าทำสมาธิไม่เป็น ทำสมาธิไม่ได้ จิตมันไม่
สงบระงับ

พอจิตสงบระงับ สัมมาสมาธิ ศีล สมาธิ ปัญญา ศีลๆ ศีลคือรั้วของใจ รอบรั้วของใจ
ไม่ให้คิดนอกเรื่องนอกราว ไม่ให้ใจไปพุดโกหกมดเท็จกับใคร ไม่ให้ใจคิดฉกฉวยของใคร เห็น
ไหม

มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พุดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง เวลาพุด พุด
ธรรมะ เวลาจิตใจคิดแต่จะเอาชนะคะคานคนอื่น

นี่ไง สิ่งที่ว่าศีล ศีลคือความปกติของใจ พอทำความสงบของใจเข้ามา ใจเป็น
สัมมาสมาธิ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมาแล้ว ถ้าน้อมไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตาม
ความจริง เห็นเพราะอะไร เพราะจิตเห็น จิตเป็นสัมมาสมาธิ จิตเป็นสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้ง
แห่งการงาน

พอฐานที่ตั้งมีการมีงานของตนทำ แล้วถ้ามีสถานที่ทำงานแต่ทำงานไม่เป็น เพราะมัน
ไม่เห็นกาย ไม่เห็นเวทนา ไม่เห็นจิต ไม่เห็นธรรม

อภิญญา ทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบแล้วไปรู้สิ่งนั้นรู้สิ่งนี้ รู้ส่งออก ส่งออก
หมดเลย รู้ธรรมะแจ่มๆ เลย แต่ไม่รู้จักใจของตนไม่เป็นสัมมาสมาธิ ไม่เป็นสัมมา

**สัมมาคือความถูกต้องดีงาม ถ้าความถูกต้องดีงาม จิตสงบแล้วถ้ายกขึ้นสู่
วิปัสสนาเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความจริงนะ มันสะท้อนกิเลส**

พอมันสะท้อนกิเลส ในสติปัฏฐาน ๔ มีกาย พิจารณากาย กายานุปัสสนา มีเวทนา เวทนานุปัสสนา มีจิต จิตตานุปัสสนา มีธรรม ธรรมานุปัสสนา

ถ้าในสติปัฏฐาน ๔ มีกาย มีเวทนา มีจิต มีธรรม แต่ในกายไม่มีสติปัฏฐาน ๔ ในเวทนา ไม่มีสติปัฏฐาน ๔ ในจิตไม่มีสติปัฏฐาน ๔ ในธรรมไม่มีสติปัฏฐาน ๔ ไม่มี ไม่มีเพราะอะไร

เพราะมันไม่เป็นสัจจะความจริง มันไม่มีจิตเป็นผู้ค้นคว้าไง มันมีตำรา มันมีแต่ชื่อ มัน เป็นชื่อ ชื่อสติปัฏฐาน ๔ แล้วได้ชื่อมันมาแล้วก็คิดว่าตัวเองจะทำได้ ตัวเองจะทำเป็น แล้วก็ทำ ไม่เป็นหรอก

นี่พูดถึงว่า ถ้ามันเป็นมิจฉาสมาธิ เป็นสมาธิ ในลัทธิศาสนาใดก็สอนสมาธิ ในการทำ สมาธิ ทำสมาธิคืออะไร คือจิตจดจ่ออยู่กับอารมณ์อารมณ์หนึ่ง จิตจดจ่อ

แต่ถ้าเป็นสมาธิเอง สมาธิเป็นสัมมาสมาธิ มันไม่พาดพิงอารมณ์ใด ตัวมันเองเป็น สมาธิไง พอสมาธิมันยกขึ้นสู่วิปัสสนา นี่พูดถึงว่าถ้ามันเป็นการภาวนาตามความเป็นจริง

แต่คำถามว่า เวียนเทียนมันจะเวียนซ้ายหรือเวียนขวา

ถ้าเวียนซ้ายเป็นประเพณีวัฒนธรรม ถ้าเราเห็นประชาชน เห็นสังคม ถ้าเขาทำคุณงาม ความดีมันก็เรื่องของเขา มันเรื่องของเขานะ ถ้าเรื่องของเขา ถ้าเขาทำคุณงามความดี ถ้าสังคม เขาสามัคคีกัน เขาร่วมเย็นเป็นสุข เราก็สาธุ แต่ถ้าเราชื่นชมดังามไปกับเขา

แต่นี่มันเป็นคำถาม มันเป็นประเพณีวัฒนธรรม มันเป็นเรื่องวัฒนธรรม เรื่องของสังคม ไม่ใช่เรื่องของเรา

เราต้องเอาสารคุณของเราสิ ถ้าเอาสารคุณ ไปวัดไปวาไปฟังธรรม ไปวัดไปวา ข้อวัตร ปฏิบัติ ไปเห็นสิ่งใดที่เป็นบัณฑิต เป็นคุณงามความดี เราก็ชื่นชม สิ่งใดที่มันเป็นโทษ เราก็ไม่ไป ยุ่งกับเขา เราก็วางไว้ เราบังคับให้ทุกคนมีความเห็นอันเดียวกันไม่ได้ ถ้าเขาเห็นผิดของเขามัน เรื่องของเขา แต่เวลาถ้าเราประพฤติปฏิบัติของเรา ศีล อธิศีล ศีลที่มันละเอียดลึกซึ้งเข้าไป เรา จะรักษาเรา

บอกว่า อ้าว! ก็มันเวียนซ้ายหรือเวียนขวา มันผิดหรือมันถูก ถ้ามันถูกแล้วจะไม่ใช่
มูสา

เขาทำของเขาเป็นเรื่องของเขา ใ้เรื่องของเราเป็นเรื่องของเรา ถ้าเรื่องของเรา เราจะ
เอกสารของเรา

ใ้เรื่องนี้เป็นประเพณีวัฒนธรรม มันเป็นบรรทัดฐาน บรรทัดฐานที่มีวัดอยู่ในบรรจ
ภักตินั้นจะส่งไปถึงไหน จะเป็นของเราหรือของใคร

นี่ก็เหมือนกัน ประเพณีวัฒนธรรมเพื่อสังคม เพื่อร่างกายของเรา แต่จิตใจของเรา
จิตใจเรื่องภายในของเรา ถ้าเรื่องภายในของเรา เราจะเอกสารคุณ ถ้าเอกสารคุณขึ้นมา เรื่องนี้
เป็นเรื่องภายนอก ถ้าเรื่องภายนอก

สารคุณของเรา **ศีล สมาธิ ปัญญา**

วันนีวันพระ โยมไปใส่บาตรที่วัดแล้วถือศีล เราไปใส่บาตรที่วัดนี้ระดับของท่าน ท่าน
เราเสียสละเพื่อหัวใจอมรับฟังเหตุฟังผล ถ้าเป็นศีล ศีลคือว่าไม่ให้จิตใจมันไปหยิบไปจับไป
ฉวยสิ่งที่ไม่ดีงามเข้ามาสู่ใจของตน ศีลคือฝึกหัดไว้ พอฝึกหัดจนถ้ามันเป็นจริงขึ้นมามันเป็น
ปกติ มันไม่ไปนะ มันรู้ของมัน แต่ถ้าพอรู้ของมัน เราจะทำสมาธิของเรา เราทำสมาธิของเรา เรา
เข้ามาที่นี้ เราทำสมาธิของเรา

แต่ถ้ามันเป็นการเวียนซ้ายเวียนขวา มันในแต่ละท้องที่เขาคือเป็นอย่างนั้นได้ แต่เรา
บอก “อยากกราบเรียนพระคุณเจ้าเรื่องนี้ค่ะ”

มันก็เป็นเรื่องของเขา เวลาหลวงปู่มันท่านพูด เวลาถึงหน้าเขาไปบูชาพระธาตุพนม
พระเขาไปกันเต็มเลย แล้วเวลาเขาไปเขาก็แวะไปกราบหลวงปู่มันนะ หลวงปู่มันบอก พวกนี้
พวกหลงธาตุ หลงธาตุๆ พระธาตุพนม

เราไปกราบไปไหว้สิ่งที่เป็นเจดีย์ สิ่งที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว พระอานนท์ถามว่า ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้วจะระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปที่ไหน

ไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ สังเวชนียสถานทั้ง ๔ ที่เกิด ที่แก่ ที่เจ็บ ที่ตายขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเขาสร้างขึ้นมาเขาก็เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้กราบไหว้บูชากัน มันเป็นเรื่องของสังคม เรื่องของสาธารณชน เรื่องของแว่นแคว้นที่ทำให้เป็นความปึกแผ่น

ในสังคมนิยมเขาบอกว่าเรื่องอย่างนี้หลอกหลวงกันเลยแหละ หลอกหลวงเพื่อเอาศาสนา มาปกครอง เขาพูดอย่างนั้นนะ เวลาพวกคอมมิวนิสต์เวลาเขาวิเคราะห์เรื่องศาสนานะ

แต่นี้เวลาหลวงปู่มันท่านไม่ว่าอย่างนั้น หลวงปู่มันท่านบอกว่า เพราะหลวงปู่มัน หลวงปู่เสาร์ท่านไปพบเอง พระธาตุพนม แล้วท่านไปทำความสะอาดครั้งแรกเลย แล้วเสร็จแล้วท่านก็ไว้ให้เป็นสมบัติของสังคม แล้วเวลาจริงๆ ท่านก็มาประพฤติปฏิบัติเอาหัวใจของเรา เอาสัจจะความจริง เอาศีล สมาธิ ปัญญา เอามรรคเอาผล

เวลาได้มรรคได้ผลขึ้นมาแล้วสาธุ จิตใจของเราผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา เห็นไหม

แต่คนที่ยังไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์เขาก็พยายามเพื่อไปกราบไหว้เพื่อเป็นบุญกุศลของเขา เพื่อเป็นความมั่นใจในหัวใจของเขา มันคงในหัวใจของเขา เรื่องพระพุทธรูปศาสนา เขาไปไหว้เจดีย์ธาตุต่างๆ

เวลาหลวงปู่มันบอกว่า “นี่หลงธาตุๆ”

ธาตุภายนอกใจ เจดีย์ก็เป็นอิฐหินทรายปูน มันก็เป็นธาตุดิน มันมีเหล็ก มันมีธาตุดินทั้งนั้นนะ นี่หลงธาตุ เวลาธาตุรู้ ธาตุรู้คือธาตุในหัวใจของเราใจ

แต่ถ้าเป็นมรรค มันมีเริ่มต้น ท่ามกลาง และที่สุด มันมีการกระทำที่มันจบสิ้น
กันได้ กิเลสจับต้องได้ ยกขึ้นวิปัสสนาได้ ฆ่ามันได้ ทำลายได้

พอเจอครูบาอาจารย์ เออ! ไม่เคยได้ยินอย่างนี้วะ มีแต่วนไปวนมาอยู่นั่นนะ

เวลาเราบวชใหม่ๆ เราเจอปัญหานี้มาเยอะมาก ๒ ปีแรก โอ้โฮ! จับปลัดจับผูละ ทั้งๆ
ที่ว่าไฟแรงมาก บวชพรรษาแรกไม่นอนเลย เนสซชิกตลอด ทั้งๆ ที่ไม่มีครูบาอาจารย์ อ่านใน
ตำรา แล้วไม่นอน ง่วงนอนเกือบตาย

ถึงได้เข้าใจคำอีสาน หิวนอนนี้มันทุกข์ขนาดไหน หิวนอน ง่วงนอนสุดๆ อู้ฮู! ทรมาน
หิวข้าวอะไรไม่ทุกข์เท่าหิวนอน ภาษาอีสาน หิวนอนไง หิวนอน โอ้โฮ! มันทุกข์ขนาดนี้

นั่นนะ แล้วมันก็ปฏิบัติมาๆ เวลาไปเจอครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมนะ ท่านมีทางเสีย มี
เข็มทิศชี้หนทาง ชี้ช่องทางที่ถูกต้อง ไม่เหมือนเรือไม่มีหางเสือ ไปไหนมา สามวาสองศอก ถาม
ช้าง ตอบม้า ถามม้า ตอบวัว ตอบควาย ตอบบ่าบอคอแตก

แล้วบวชใหม่ๆ พระที่บวชก่อนห่มผ้าสีดำๆ เขาว่าห่มผ้าสีดำๆ นี่เครื่อง จะต้องมีความ
จริง เราไม่มีกินเลย เราไม่มีความรู้อะไรเลยที่จะไปวัดว่าถูกหรือผิดได้เลย

แต่เวลาไปเจอหลวงปู่จวนดอกแรกเลย ผัวะ! เออ! ภูอยู่นี้แหละ ภูไม่ไปไหน ภูอยู่นี้ก่อน
แล้วก็ อู้ฮู! เริ่มต้นจริงจังที่นั่นเลย เพราะว่าท่านเองก็เป็นตัวอย่าง แล้วความจริง มาสิ ถามมาสิ

เหมือนไปหาหมอ หมอบอก คนป่วยมาสิ โรคอะไรรักษาหายหมด โอ้ย! เราวิ่งเข้าไป
เลยนะ ใสนี้มะเร็งไปเถอะ “กลับไปดูอาการที่บ้าน กลับไปดูอาการที่บ้าน” ใสนี้บอก “มาเลยๆๆ”
เราเองต่างหากไม่จริง เพราะผู้จริงมีอยู่แล้ว

นี่เหมือนกัน เวลาที่บวชใหม่ๆ มันเป็นอย่างนี้ นี่ผู้ที่ปฏิบัติใหม่ เรายังเห็นใจมากกว่าเรา
ด้วยนะ เพราะอะไร เพราะเรื่องประเพณีวัฒนธรรม

แล้วตอนนี้นะ ททท. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำลังจับประเพณีเอาไว้ท่องเที่ยวเลย ไปแล้วอลังการเลยนะ แสงสีเสียง ใสโฮ! หลับเลย พอไปเจอแล้วอึ้งเลย แล้วถูกหรือผิดละ ไม่ต้องถามหลวงพ่อกันนะ ถ้าททท.จัดไม่ต้องถาม อันนั้นเขาจัดไว้เพื่อการท่องเที่ยว

ไอนี้ก็เหมือนกัน ประเพณีวัฒนธรรมเขาให้พวกเรา เราชื่นชมนะ เราชื่นชมว่าสังคมมันสามัคคีกัน สังคมชาวพุทธรักใคร่สามัคคีกัน ระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แค่นี้เราว่าสังคมดีแล้ว พุทธมามกะระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

แต่เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ไอนั้นประเพณีวัฒนธรรม เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจบ ๙ ประโยคมา จบ ๙ ประโยคมาทรงจำธรรมวินัยนี้ไว้ ศึกษาปริยติมาเพื่อปฏิบัติ

ศึกษาจนจบแล้วไม่รู้อะไรเลย รู้แต่ทฤษฎีทั้งสิ้น สติจริงๆ ก็ยังตั้งไม่ได้เลย ถ้าสติจริงๆ ตั้งได้มันจะระลึกได้ทันทีนะ ถ้าสติเราดีๆ เราจะมีสติชอบชั่วดี เอ้อะ! เอ้อะ! อันนี้ไม่ดี อันนี้ไม่ดี

สติดีๆ นี่นะมันรู้เลย สตินี้ตั้งให้ดีๆ พอตั้งให้ดีๆ มันเริ่มจะหัดสั้นเข้ามา สิ่งที่เคยแบบว่ามันกระจายไปทั่ว ฟุ้งไปทั่ว สงสัยไปทั่ว มันจะหัดสั้นเข้ามา อันนี้ไม่ใช่ อันนี้ใช่ แต่ใช่ ยังทำไม่ได้ ใช่ ยังทำไม่ได้แต่ก็พยายามทำ แต่ก่อนไม่ใช่อย่างนั้น มันไม่รู้อะไรเลย แต่พอสติดีๆ เข้ามา มันจะหัดสั้นเข้ามาๆ

ธรรมะพระพุทธเจ้าถูกต้อง คำสอนพระพุทธเจ้า มรรค ๘ ใช่ ทุกอย่างใช่ แต่เรายังทำไม่ได้ เรายังทำสิ่งที่ใช่ถูกต้องดีงามให้เป็นสมบัติของเราไม่ได้ แล้วศึกษาทรงจำธรรมวินัยไว้ปริยติเพื่อมาปฏิบัติ แล้วเวลามาปฏิบัติขึ้นมา เพราะมันรู้มากไป ทำสมาธิไม่ลงหรอก เอ้อะ! เอ้อะ! เกือบได้สมาธิแล้ว เอ้อะ! เอ้อะ! อย่างนี้เป็นสมาธิ เอ้อะ! เอ้อะ! อยู่นั่นแหละ ตายเปล่าแล้วทุกข์มาก

ทีนี้หลวงปู่มั่นท่านถึงสอนไว้ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามานี้ สูดยออด คุณธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอดเยียม แล้ววางธรรมและวินัยนี้ไว้ให้

เราศึกษา พอศึกษาจบแล้วให้เก็บใส่ลิ้นชักสมองไว้ แล้วล็อกกุญแจมันไว้อย่าให้มันออกมา แล้วเราก็ปฏิบัติของเราไป ผิดหัดของเราไปให้เราทำให้มันได้จริง ถ้ามันได้จริงแล้วนะ ความจริงอันนั้นกับสิ่งที่ศึกษามันจะเป็นอันเดียวกันเลย

แต่ถ้ายังไม่ได้ปฏิบัติขึ้นมา มันจะคอยสร้างภาพ มันคอยสร้างภาพ มันรู้โจทย์แล้ว มันจะตอบโจทย์ด้วยความ...แล้วเราปฏิบัติไปมันทุกข์มันยาก พอมันทุกข์มันยากขึ้นไปมันก็จะมีคำตอบ พอมีคำตอบ ใสนั้นก็ใช่ ใสนี้ก็ใช่ มันทำให้การปฏิบัตินี้สับสนไปหมดเลย

หลวงปู่มั่นท่านบอกว่า

ศึกษามาแล้วให้วางไว้ แล้วปฏิบัติของเราให้ได้

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ปริยัติศึกษามาเพื่อประพฤติกปฏิบัติ แต่เวลาศึกษามาแล้ว ปฏิบัติครั้งๆ กลางๆ ปฏิบัติแล้วรู้ไม่รู้ แต่การศึกษานั้นมันรู้ มันเกิดจินตมย ปัญญา เกิดจินตนาการเรื่องธรรมะขึ้นมา

แล้วจิตใจของคนทีประพฤติกปฏิบัติแล้วมันจะสงบขึ้นมาบ้าง มีกำลังขึ้นมาบ้าง มันจินตนาการได้สุดยอดเลย ถ้าจินตนาการได้สุดยอด นามปากกาของใครมันเขียน อู๋! สุดยอดเลย เรื่องจริงเรื่องเท็จเขียนไปหมดเลย แต่มันไม่จริงกับใจอันที่เป็นจริง

ถ้าเป็นจริงขึ้นมา เวลาศึกษามา เวลาว่า ๙ ประโยค ศึกษามาแล้ววางไว้แล้วเราปฏิบัติของเรา แล้วปฏิบัติเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา ปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิโก หลวงตาท่านยืนยันเลย

เขาบอกว่า ถ้าปฏิบัติแล้วเป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามีต้องมีคนยอมรับ ต้องให้พระพุทเจ้าการันตี

หลวงตาท่านพูดเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายกให้สันติภูมิจิโก ปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิโก ปัจจัยตั้งรู้จำเพาะตน สันติภูมิจิโก รู้ความเป็นจริงในใจของตน เป็นสันติภูมิจิโก รู้แจ้งในหัวใจชัดเจนเลย

แต่เราก็รู้แจ้ง แต่รู้แจ้งแบบกิเลสปิดตาใจ รู้แจ้งแบบเข้าข้างตัวเองใจ รู้แจ้งแบบพอใจ ภู
พอใจก็แจ้ง ไม่พอใจก็ไม่แจ้ง แต่มันไม่ใช่

มันไม่ใช่เพราะว่า หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นโรงงานใหญ่ ท่านได้สร้างลูกศิษย์
ลูกหาไว้มหาศาล แล้วเจ้าคุณจุมจรรณเจดีย์ท่านเป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่นด้วยกัน แต่หลวงปู่มั่น
ส่งให้ไปเรียนศึกษาจนเป็นเจ้าคณะภาค พอเป็นเจ้าคณะภาค เป็นอุปัชฌาย์ของหลวงปู่ฝั้น
หลวงปู่แหวน หลวงปู่ขาว หลวงตาพระมหาบัว เป็นอุปัชฌาย์ของกรรมฐานทั้งภาคอีสานเลย
ถ้าเป็นอุปัชฌาย์ นี่ลูกศิษย์ท่านทั้งนั้น

ที่นี้เวลาท่านเรียนจบ ๖ ประโยคหรืออย่างไร แล้วเวลาท่านเป็นเจ้าคณะภาค ท่าน
ต้องการความมั่นคงในศาสนา ท่านก็เอาหลวงปู่ฝั้น เอาหลวงตามาศุขธรรมะกัน มันเป็น**ธมม**
สากัจฉา เอตมมมงคลมุตตม

หลวงตาท่านขึ้นไปหาหลวงปู่แหวนไปสอบธรรมกัน ไปสอบธรรมะกัน สอบว่าไฉ่รุ่น
“เราสู้ เราสู้” นั่นนะ ท่านเห็นทำไมไปออกเหรียญอย่างนั้น

เวลาไปหาหลวงปู่แหวน ท่านถามปัญหาแรก สติปัฏฐาน ๔ เวลาจิตสงบแล้วพิจารณา
กายอย่างไร หลวงปู่แหวนตอบพับ! พอมันถูก มันถูกก็ถามอีกเลย ถามถึงว่าอวิชชามันสิ้นกัน
อย่างไร จบหมดนะ

ถึงบอกว่า มันเป็น**ธมมสากัจฉา เอตมมมงคลมุตตม**

เจ้าคุณจุมจรรณเจดีย์ท่านเป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่นฝ่ายปกครอง ฝ่ายปริยัติ เป็นเจ้าคณะ
ภาค แล้วเวลาเจ้าคณะภาคเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา อยู่ในการปกครองสงฆ์ มันเข้าใจเรื่องของสงฆ์
แล้วเอาสงฆ์ที่เป็นจริงๆ โอ้! ถ้าไม่จริงท่านก็ไม่ยอมรับ ท่านเป็นถึงเจ้าคณะภาค ท่านเป็นลูก
ศิษย์หลวงปู่มั่น ท่านก็ไปเอาพระที่เป็นจริงๆ มา**ธมมสากัจฉา**

ถ้าพูดถึงทางโลก พูดถึงทางโลกนะ พูดถึงทางฝ่ายทฤษฎีก็บอกว่าเป็นการสังคายนา
พระไตรปิฎกไป

ไฉนสิ่งคายนารวม เอาธรรมะกับธรรมะมาจับกันนะ แล้วเอาธรรมะที่เป็นจริงใจ เอาพระมหาบัวไปคุยกับหลวงปู่ขาว สิ่งที่ว่าเอาครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมที่สังคมยกย่องว่าพระอรหันต์ๆ เอาพระอรหันต์กับพระอรหันต์มาตรวจสอบกันนะ

นี่พูดถึงว่า ถ้าผู้ที่เป็นธรรมนะ ท่านทำเพื่อประโยชน์ศาสนา เพื่อความสะอาด เพื่อความบริสุทธิ์ เพื่อความดีงามของศาสนา ไม่มีตัวไม่มีตน ไม่มีพรรคไม่มีพวก ไม่มีใครทั้งสิ้น เอาความจริงๆ เอาความจริงมาตรวจสอบกัน

เจ้าคุณจุมจุมธรรมเจดีย์นี้แหละท่านเป็นคนทำ เป็นคนจัดการนิมนต์พระมา นิมนต์พระมาเพราะอะไร นิมนต์พระมาเพราะว่าเป็นลูกศิษย์ท่านทั้งหมด ท่านเป็นอุปัชฌาย์บวชให้หมดเลย ท่านบวชให้เป็นสมมุติสงฆ์ แล้วไปอยู่กับหลวงปู่มัน หลวงปู่มันฝึกหัด หลวงปู่เสาร์ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาสั่งสอนอบรมบ่มเพาะเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา

แต่เวลาบวช บวชกับเจ้าคุณจุมจุมธรรมเจดีย์ เวลาปฏิบัติขึ้นไป ไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันอบรมบ่มเพาะ หลวงปู่มันแก้ไขจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ นี่ไม่หลงธาตุ หลวงปู่มันบอกว่าธาตุภายนอก

นี่เหมือนกัน คำถามที่เวลาเราเห็น ใครที่เห็นใหม่ๆ เป็นอย่างนี้ เวลาเราอยู่กับโลก เราก็ชื่นชมกับโลก เวลาเราปฏิบัติไป เราก็อยากจะหาความจริง หาความถูกต้องดีงาม

เวลาไปตามวัดตามวาเวียนซ้ายเวียนขวาก็เป็นปัญหาแล้วนะ กินข้าวช้า กินข้าวเร็ว กินข้าวแล้วล้างจานไม่ล้างจาน เดียวมาฟ้องหมดเลย

มันเป็นพื้นที่ของเขา ถ้าหัวหน้าที่ดีเขาจะดูแลวัด ดูแลสังคมของเขาให้ดี การดูแล เห็นไหม สัทธิวาริก ลูกศิษย์ของใคร ครูบาอาจารย์ที่ดีเขาจะดูแลลูกศิษย์ลูกหาแล้วพยายามทำให้มันถูกต้องดีงาม

วัดไหน สังคมไหนที่มีหัวหน้าที่ดี เขาก็จะดูแลสัทธิวาริกในสังคมของเขาให้ดีงาม แล้วเวลาเราไปในสังคมต่างๆ เราก็ไปเพื่อพึ่งพาอาศัยเขา ถ้าสิ่งใดที่ถูกต้องดีงามเราก็ชื่นชม สิ่งใดที่ไม่ถูกต้องก็วางไว้ ถ้าพูดได้ก็พูด ถ้าพูดไม่ได้ก็เรื่องของเขา เรื่องของเขาละ

แล้วเวลาในพระไตรปิฎก เราเที่ยวรู้จุดมาทั่ว เวลาที่ไหนเขาทำผิดพลาด เขาทำไม่ถูกต้อง ไปนั่ง**ธมฺมสากัจจา** คือโต้แย้งกันก่อน แต่เขาไม่เห็นด้วย เขาจะลงอุโบสถอย่างนั้น

เราอ่านพระไตรปิฎกมาหลายรอบแล้ว อ่านพระไตรปิฎกตั้งแต่สมัยพระสารีบุตรจะไปแก้ไขชาววัชชีบุตร แล้วร้ายกาจมาก พระพุทธเจ้าบอก ให้เธอเอาพระไปมากมาย เอาพระไปมากกว่าแล้วทำทัฬหีกรรมไล่เขาออกจากพื้นที่ไป อย่าให้ไปยึดพื้นที่ให้ประชาชนเขาโดนหลอกหลวง

แล้วเวลาไปสังคมไหนนะ ถ้าเขาโหดร้าย ถ้าเราพูดไปแล้วมันจะขัดแย้ง มันจะเป็นโทษ ให้ค้านไว้ในใจ

เพราะสภาคกรรม มันเป็นโมฆะเป็นโมฆียะในการลงอุโบสถสามัคคี ถ้าเรา่วมไปแล้วมันเป็นกรรมร่วม สภาคกรรมๆ

เราอยากได้กรรมดี เราอยากได้พันธุ์กรรมของจิต อยากได้การประพฤติปฏิบัติที่สะดวกที่ไม่มีเชื้อโรคต่างๆ เวลาเขาทำสิ่งใดกันมันจะมีผลกับจิตของเรา เราค้านไว้ในใจ

เราไปเจอสังคมหนึ่งเขาลงอุโบสถ เขาไปเอาพวกที่ไปอยู่กรรม อยู่สังฆาภิเสส เขาเก็บแล้วมาลง เราบอก ลงไม่ได้ เขาเก็บไว้เพื่อไม่ต้องลง แต่ไม่ให้เอามาลง แต่เขาเอามาลงเลย ไปลงปั๊บ เป็นโมฆะเลย เพราะอะไร

มันเหมือนไม่ได้เป็น ส.ส. แล้วเข้าประชุม ส.ส. การโหวตนั้นใช้ไม่ได้ การโหวตนั้นมันเป็นฉันทามติ ต้องค้านไม่ได้ แล้วเอาคนเข้ามาค้านนี้เสียทันทีเลย แต่เขาบอก ได้ เพราะอาจารย์เขาสอนอย่างนั้น

โอเค ได้ก็ได้ แต่เราค้านไว้ ไม่เห็นด้วย เพราะเราไม่ยอมรับกรรมอันนี้ด้วย

เราเที่ยวมา เราเที่ยวมาในสังคมเราเห็นมาทั้งนั้นนะ บางอย่างเราพูดไม่ได้ ทั้งๆ ที่เมื่อก่อนแก้กล้ามานะ ถกกันเรื่องวินัยนี้ไม่กลัวใครทั้งสิ้น ถกชนะหมดนะ แต่ชนะแล้วเขาไม่ฟัง เขาจะทำอย่างนั้น ถ้าทำอย่างนั้น เราค้านไว้ในใจ

คือว่าทำก็ทำกันไป แต่เราไม่รู้ด้วย เสร็จแล้วพอเสร็จจากกิจกรรมนั้นเราก็อุดงค์ต่อไป ออกจากนั้นไป ไม่อยู่ เราไปขของเราเรื่อย

นี่พูดถึงในสังคมพระนะ แล้วมันจะมีอย่างนี้ แต่เราไม่เอามาพูดเพื่อให้มันแตกแยกกัน เดียวกันจับผิดกันนะ สังคมนั้นถูก ไม่ใช่

วิญญู คุณวุฒิสองตัว ถ้ามันด้อยค่ามันก็ตีความอย่างนั้น ถ้าคุณวุฒิมันสูงขึ้นมานันก็จะวินิจฉัยตีความถูกต้องดีมากขึ้น มันอยู่ที่วิญญู คุณวุฒิของเขา

เราไม่ไปบังคับให้คนที่อ่อนด้อยมีคุณวุฒิ เป็นไปไม่ได้ ถ้าเป็นไปไม่ได้ สังคมเป็นอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนั้น มันเป็นกรรมของสัตว์ สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม ใครเชื่ออย่างไร มองอย่างไร เห็นอย่างไร มันเรื่องของสัตว์โลก

แต่สังคมที่ดีมี อยู่ที่ว่าเอ็งมีตาหรือเปล่า เอ็งเลือกเป็นหรือเปล่า ถ้าเลือกเป็น ทำเป็น มันก็ดีขึ้น

นี่พูดถึงว่า ในสังคมเราจะไปจัดอย่างนั้นนะ ในพระไตรปิฎกหลวงตาพูดบ่อย เปรตจะไปจัดสังคมให้ดังามไ้ เขาไปในที่พักคนเดินทาง มีคนนอนอยู่เต็มเลย เปรตมันไปเห็น โอ้ย! นอนไม่เรียบร้อย มันก็จัดเท้าให้ตรงกันเป๊ยะเลย แล้วไปมองทางศีรษะ ศีรษะไม่เท่ากัน มันก็จัดศีรษะให้เท่ากันเป๊ยะเลย แล้วก็มามองทางเท้า ทางเท้ามันเหลื่อมกันอีกแล้ว

เปรตนะ เปรตจัดคนเดินทางให้เสมอกัน จัดทางศีรษะเท่ากัน ทางเท้าก็ไม่เท่ากัน กลับมาจัดทางเท้าให้เท่ากัน ทางศีรษะก็ไม่เท่ากัน

แล้วเมื่อไหร่มันจะเท่ากัน แล้วเมื่อไหร่มันจะเท่ากัน

นี่ก็เหมือนกัน คำถามไ้ คำถามว่า สังคมเราจะดังามไปหมด เมื่อไหร่ จะให้สังคมชาวพุทธปฏิบัติถูกต้องทุกคน เมื่อไหร่

เปรตริมทาง เปรตจะไปจัดสังคม

ฉะนั้น อย่าไปยุ่งกับเขา เราไปทีวัดใดก็ได้แล้วแต่ ไปอาศัยพึ่งพาเขาก็ไปอาศัยพึ่งพาเขา
แล้วถ้าไปที่อื่นก็เรื่องของเรา เรื่องของเขา สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม เอวัง